

DE EERSTE GRONDLEGGERS DER GLETSCHER-THEORIE.

In de rede, waarmede DE LA RIVE den 21 Augustus j.l. te Génève de vergadering van het Zwitsersch genootschap der natuurwetenschappen opende, deelde hij de volgende, tot dusverre niet (of gebrekkig bekende) bijzonderheden mede.

DE CHARPENTIER, de bekende geoloog, wiens geschriften later inzonderheid gestrekt hebben om de gletscher-theorie ingang te doen vinden, kwam in 1815 terug van een togt naar de gletschers van het dal van Bagnes en, met het doel om zich den volgenden dag naar den St. Bernard te begeven, had hij voor den nacht een onderkomen gezocht in de hut van een gemsenjager, FERRANDIN geheeten. Het gesprek gedurende den avond liep over de eigenaardigheden der landstreek en vooral over de gletschers, die FERRANDIN goed kende, daar hij ze meermalen in allerlei rigtingen doorkruist had. „De gletschers van onze bergen, — zeide hij, — hebben vroeger eene veel grootere uitgebreidheid gehad dan tegenwoordig. Dit gheele dal werd in vroegeren tijd ingenomen door een uitgestrekten gletscher, die zich voortzette tot aan Martigny, zooals de rotsblokken bewijzen, die men in den omtrek van die stad vindt en die veel te groot zijn dan dat zij door water er naar toe hebben kunnen worden vervoerd.”

Aan CHARPENTIER scheen toen deze meening zoo onwaarschijnlijk toe, dat hij er aanvankelijk geen het minste gewigt aan hechtte. Zes jaren later, in 1821, las VENETZ in eene der eerste vergaderingen van het Zwitsersch genootschap eene verhandeling voor, waarin hij, op grond van vele onderzoekingen, de tegenwoordigheid van vroegere gletschers aanwees op 35 plaatsen, waar zij nu niet meer waren. VENETZ was tot dit onderzoek gekomen bij gelegenheid, dat er in 1819 door een gletscher in het kanton Wallis, toen de opeengestapelde ijsblokken begonnen te smelten, eene belangrijke overstrooming was te weeg gebragt. Hij bewees toen aan zijn land een belangrijke dienst door het uitdenken van een eenvoudig middel, waardoor zulk een ramp in het vervolg kon voorkomen worden. Kort en tijd daarop ontmoette hem de toen nog

zeer jeugdige DE LA RIVE, die met zijnen vader eene reis door het kanton deed. „Nimmer, — zegt hij, — zal ik de overtuiging vergeten, waarmede VENETZ ons trachtte te bewijzen, dat in de streek waar hij woonde, er nu op eenige punten gletschers zijn, waar zij vroeger niet waren, en dat er zeer groote geweest waren op plaatsen, waar zij nu niet meer zijn.”

De geologen echter wilden er niets van hooren; CHARPENTIER zelf, hoewel met VENETZ bevriend, bestreed hem, en de verhandeling des laatsten bleef ongedrukt tot in 1833. In het volgende jaar, 1834, deelde CHARPENTIER aan het genootschap zijne eigene waarnemingen mede. Zij hadden zijn vooroordeel tegen de nieuwe theorie doen zwichten; hij beleed in zijne bestrijding gedwaald te hebben en gaf eene verhandeling over het onderwerp in 1835 in de *Annales des mines*. Zijn meer volledig geschrift daarover verscheen in 1841.

Doch nog voordat dit laatste verschenen was, ontving CHARPENTIER te Bex het bezoek van een jong natuuronderzoeker, die zich reeds door belangrijke werken had bekend gemaakt. Het was AGASSIZ. Deze, overtuigd, dat CHARPENTIER in eene dwaling vervallen was, komt vijf achtereenvolgende maanden bij hem doorbrengen, zich vleijende dat, wanneer hij met hem het vraagstuk op het terrein zelve onderzocht, het hem gelukken zal CHARPENTIER tot andere gedachten te brengen. Maar het tegendeel had plaats. VENETZ had CHARPENTIER bekeerd, CHARPENTIER bekeerde AGASSIZ. Bekend is zijn in 1840 uitgegeven werk: *Etudes sur les glaciers*, waaraan trouwens ook zijne vrienden DESOR en VOGT deel hadden. (*Biblioth. univ.*, 1865, *Archives*, p. 60).

Hg.